

DEN STUNDESLOSE

av Ludvig Holberg

Premiere på Hovedscenen 5. september 2009

Begavet bergenser som gjorde danske av seg og ble baron

Portrett malt av Alexander Roslin
ca. 1741 - 45

Med stor kunnskapstørst dro den foreldreløse Ludvig Holberg fra hjembyen for å studere ved Københavns universitet i 1702. Det første møte med academia skulle bli bestemmende for hans videre karriere. Holberg var en stor mester i skrivekunst. Vi kjenner ham kanskje best som en eminent komedieforfatter, og under det han kaller sin "poetiske raptus" skrev han hele 26 komedier på mindre enn fem år. Hans totale produksjon for scenen er 40 skuespill. Men vi skal heller ikke glemme hans vitenskapelige verker. Han hadde en brennende interesse for historie, geografi og politikk, og ble professor i filosofi og metafysikk og en rekke andre disipliner. I de fleste bøker han skrev, klarte han å lure inn moralfilosofiske emner og fordekt samfunnskritikk. Han var en satiriker av rang, rakk ned på adelen og de rike privilegerte, noe som selvsagt skaffet ham en del fiender. Men han kjente sin "besøkelsestid" og visste hvor langt han kunne trekke den sarkastiske strikken før den brast...

I 1747 skrev Ludvig Holberg sitt testamente til fordel for Sorø Akademi mot å få tittelen baron. Han døde 28. januar 1754, etter å ha vært plaget av sykdom og tungsinn de siste årene av sitt liv. Han ble gravlagt i Sorø kirke.

Te, kake og pølsesnakk...

Du undrer deg over at jeg som har vært hengiven til studeringer, finner mer behag av fruentimmers enn av menns omgjengelse. For å gjøre rede for dette paradoks må du vite at når jeg er hjemme, holder jeg alltid på med en type arbeid som forårsaker hodebry. Og det er derfor, at når jeg har studert meg til en hodepine, er det ingen jeg heller besøker enn madame N.N., som ikke forteller meg noe annet enn hva hun har spist den dagen, eller hvor mange egg hennes høner har lagt, eller andre slike emner som hjernen ikke bryr eller hodets sener strekkes. Når jeg kommer i menns selskap, presenteres meg enten et glass vin eller en pipe tobakk, som aldeles ikke er min smak. I fruentimmer-selskap derimot får jeg te, kake og jevnt pølsesnakk; hvilket passer meg best i mine ledige timer. Se der, har du årsaken til min levemåte.

Fra Holbergs epistler

Kunn æ bare en gang i livet bli så lykkelig at æ sa te mæ sjøl: Nu hvil dæ, borger, nu er det sent. I dag er et dagsverk fullbrakt! Men dein dagen kjæm aldri, for forrætningan e som en snøball: Jo meir æ skyve, jo større bli'n.

Vielgeschrey i Den stundesløse, 2. akt

Stundesløs er den som ikke har "stunder", den som – for å vise til det folkelig – "har så mye å gjøre så jeg få'kke gjort det grunn". Knappere kan den stundesløses situasjon neppe formuleres. Finnes det et eneste menneske som ikke har opplevd den vielgeschreiske situasjon? Det tror jeg ikke. Det er alltid noe man skulle gjort først, og det vil si før det man altså egentlig skulle gjøre. Med all rett kan man kalle en mann som Vielgeschrey et rotehue. Ja visst – hvem er ikke et rotehue når først tingene tar til å komplisere seg? Om det så bare gjelder ubesvarte brev – i hvilken rekkefølge en skal ta dem. I løpet av et minutt er valgmulighetene blitt så uoverskuelige at man griper seg i hodet og lugger i sitt gjenværende hår: "Jeg arme menneske!" Ingen er mer hjelpeløs enn den som alltid er i valgets kval. Den fysiske anstrengelsen ved hele prestasjonen løper parallelt med den psykiske. Stakkars den stundesløse – han tenker så det knaker i hode på ham, tenker på alt på en gang. Hans bekymringer hopper bukk over hverandre. Er de fiktive eller virkelige? For *ham* er de virkelige. Derfor må han ustanselig se *andre* i arbeid. "Skriver I, Karle? Så viser det seg at de skumleste intriger er spunnet bak hans rygg, alt mens han selv trodde han så alt, styrte alt. Men mot den sunne fornuft, den *lure* fornuft, strir selv selvopptattheten forgjeves. Iallfall i Ludvig Holbergs versjon. Jeg er nå ellers ikke så sikker på det. I livet hender det at tyrannen seirer. I neste slektsledd blir han tragisk. Komisk blir han først hundre år etter. Da blir han en mann som fløy opp trapper og så seg blind på ei gyllen høne.

Utdrag av Johan Borgens artikkel
Tyrannen og det komiske

DEN STUNDESLØSE

av Ludvig Holberg

OVERSETTELSE Nina Valsø MUSIKK Ivar Gafseth

REGI / BEARBEIDELSE Bentein Baardson
SCENOGRAFI OG KOSTYMER Milja Salovaara
LYSDESIGN Antonio Rodrigues Andersen
LYDDESIGN Mikael Gullikstad
MASKER Ann-Kristin Høvik DRAMATURG Bodil Kvamme

INSPISIENT Nils-Johan Aarbu SUFFLØR Mette Skogheim
REKVISITØR Turid Bjørnsen TEKNISK KOORDINATOR Ragnar Fahsing

De som er med:

VIELGESCHREY Øyvind Brandtzæg
LEONORA, HANS DATTER Gunnhild Sundli
PERNILLE, HANS STUEPIKE Ingrid Bergstrøm
MAGDELONE, HANS HUSHOLDERSKE Ragnhild Sølvyberg
ANNE, HANS KOKKEPIKE Helga Wendelborg
LEONARD, BROR TIL VIELGESCHREY / EN SKREDDER Tore B. Granås
ERIK MADSEN, BOKHOLDER John Yngvar Fearnley
PEDER ERIKSEN, HANS SØNN Mads Bones
LEANDER, LEONORAS KJÆRESTE Pål Christian Eggen
OLDFUX, EN EVENTYRER Hans Petter Nilsen
LARS DINTFASS Kine Bendixen
CHRISTOFFER FEDERMESSE / EN NOTARIUS Marianne Meløy
CHRISTEN GRIFFEL Hilde Olausson
EN BARBERER Jan Frostad
EN BONDE Jan Erik Berntsen

FOTO FRA PRØVENE GT Nergaard
PROGRAM May Selmer / Geir Schönberg
ANSVARLIG UTGIVER Otto Homlung

Forestillingen varer ca. 2 timer inkludert pause
Kulisser og kostymer er produsert i teatrets egne verksteder. Fotografering og lydopptak under forestilling er ikke tillatt

BILLETTER: 73 80 50 00 GRUPPER: 73 80 50 50 TRONDELAGTEATER.NO

VITAL

BUNNPRIS

ROLL SEVERIN
TRONHEIM

telenor